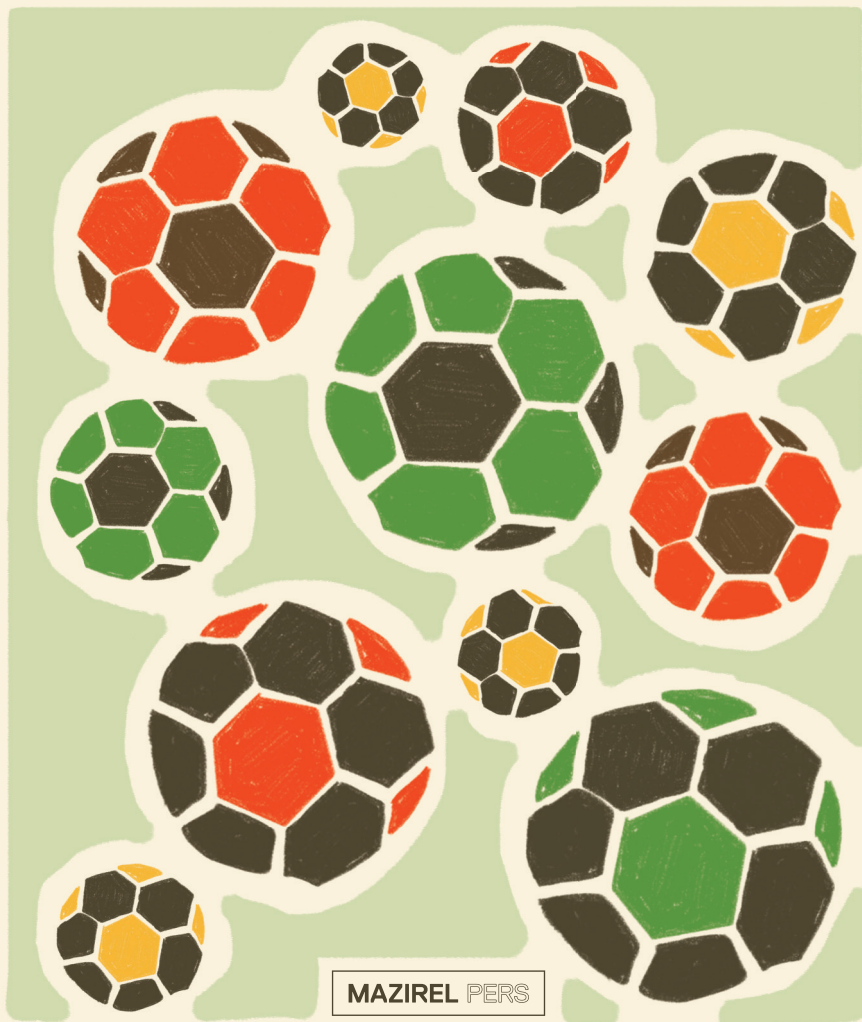

MUSTAPHA ESADIK

DE VOETBALKAMPIOENEN VAN AFRIKA

SUCCESSEN, KANSEN EN UITDAGINGEN

MAZIREL PERS

Inhoud

Voorbeschouwing	7
Het leiderschap van de Super Eagles	23
De dekolonisatie van de Woestijnvossen	39
De <i>muscle drain</i> van de Leeuw van Teranga	55
Ultra's, Farao's en de revolutie	71
Het potentieel van De Luipaarden	85
De Ontembare Leeuwen, de voetbalbond en het ministerie van Sport	99
De vredesoproep van De Olifanten	115
De Black Stars: voorop in de Afrikaanse emancipatie	129
De Adelaars van Carthago: afgeleid door de korte termijn	145
De identiteit van de Leeuwen van de Atlas	161
De erfenis van de Apartheid voor de Banyana Banyana	183
Nabeschouwing	199
Dankwoord	207
Noten	209
Afrika Cup-gangers in België en Nederland	220
Verder lezen	237

Voorbeschouwing

De Braziliaanse voetballegende Pelé wist het in de jaren 70 zeker: vóór het jaar 2000 zou een Afrikaans land wereldkampioen voetbal worden. Tijdens zijn carrière had hij veel voetbaltalent op het continent gezien en zag hij de passie die er leefde voor de sport. Afrikaanse voetbalploegen hadden op dat moment nog geen grootse resultaten geboekt op het wereldtoneel, maar de ingrediënten voor succes leken aanwezig te zijn.

De WK-prestaties zijn sinds de voorspelling van Pelé langzaam beter geworden. Tunesië was in 1978 het eerste Afrikaanse land dat een wedstrijd won op een wereldkampioenschap en Marokko schreef in 1986 historie door de achtste finale te bereiken. Die prestatie werd vier jaar later door Kameroen overtroffen met een kwartfinale. Daarna duurde het echter meer dan dertig jaar voordat een Afrikaans land de volgende horde zou nemen: in 2022 haalde Marokko de halve finale. Die halvefinaleplaats is het grootste wapenfeit van een Afrikaanse ploeg sinds Pelé vijftig jaar geleden zijn voorspelling deed.

Voetbal neemt een speciale plaats in op het Afrikaanse continent: samen met atletiek is het de enige sport die zich over alle landen heeft verspreid. De aantrekkingskracht zorgde ervoor dat het er snel uitgroeide tot volkssport nummer één. Op het wereldtoneel overstijgen de prestaties van Afrikaanse nationale ploegen bovendien de grenzen: wedstrijden op een WK worden met meer dan gemiddelde belangstelling gevolgd door andere landen, alsof het eigen land op een WK voetbalt.

De invloed van het Afrikaanse voetbal breidde zich uit tot ver buiten het eigen continent. Zo speelden spelers met Afrikaanse roots een essentiële rol bij de wereldtitel van verschillende Europese en Zuid-Amerikaanse landen. José Leandro Andrade, wiens grootvader in Afrika zou zijn geboren, maakte Uruguay in 1930 wereldkampioen. Zonder Pelé, ook van Afrikaanse komaf, is het moeilijk voor te stellen dat Brazilië in 1958 de eerste wereldtitel

had gewonnen. Veertig jaar later was het Zinédine Zidane – met Algerijnse roots – die een beslissende rol speelde bij het wereldkampioenschap van Frankrijk en in de eenentwintigste eeuw hebben wereldkampioenen als Duitsland en Frankrijk verschillende spelers met een Afrikaanse achtergrond. Ook bij het Europees kampioenschap van 2024 spelen twee jonge Spanjaarden met een Afrikaanse achtergrond, Nico Williams en Lamine Yamal, een essentiële rol bij de overwinning van hun land.

Het Afrikaanse voetbal is historisch gezien nauw verbonden met het Europese voetbal. Door migratie spelen Afrikaanse voetballers bij Europese clubs, vertegenwoordigen voetballers van Afrikaanse origine Europese nationale ploegen, en zien we voetballers op de Afrika Cup die onder contract staan bij Europese clubs. De prestaties van Kameroen op het WK van 1990 zorgden voor een snellere toename van het aantal migrerende Afrikaanse voetballers naar Europa. Rond de eeuwwisseling kwamen de meeste Afrikaanse spelers in Europa uit West-Afrika (Ivoorkust, Nigeria, Kameroen, Ghana en Senegal), Noord-Afrika (Marokko en Algerije), Angola en DR Congo.¹ Met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk volgden de meeste spelers de route naar de voormalige kolonisators. De meesten kwamen terecht in landen als België, Frankrijk of Portugal. In landen als Italië, Spanje en Nederland speelden ze vooral in de hoogste divisie. In Frankrijk, Engeland en Duitsland speelden ze juist in de lagere divisies. De Belgische competitie had rond de eeuwwisseling het hoogste percentage Afrikaanse voetballers van de Europese competities.

De groei van het Afrikaanse voetbal gaat gepaard met een bepaalde mate van onderlinge solidariteit. Deze Afrikaanse voetbalsamhorigheid komt niet alleen voort uit belangstelling, maar ook uit steun. Daar zijn verschillende redenen voor.

Allereerst bestaat bij de meeste Afrikaanse landen een verband tussen voetbal en het koloniale verleden. Hoewel het moeilijk is om algemene uitspraken te doen over de verspreiding van voetbal in een gebied dat geografisch zo uitgestrekt en etnisch divers is als Afrika, is het wel mogelijk te stellen dat voetbal op het continent

een erfenis van het Europese kolonialisme is. Toen voetbal in de negentiende eeuw voor het eerst in Afrika werd geïntroduceerd, speelden alleen kolonisten voetbal.² Missionarissen introduceerden de sport later op scholen, waardoor de plaatselijke elite het spel begon te spelen. Het voetbal ontwikkelde zich tussen 1920 en 1935 als een uiting van Afrikaanse solidariteit en politiek protest tegen de Europese bezetting.³ Hoewel het voetbal dus door Europeanen naar Afrika werd gehaald, en traditionele Afrikaanse sporten daardoor verdwenen, werd deze sport voor het volk een manier om zich tegen het koloniale gezag af te zetten. Na de Tweede Wereldoorlog werd voetbal al snel enorm populair op het Afrikaanse continent.

Het voetbal vormt daarnaast een van de eerste vormen van pan-Afrikaanse samenwerking. Dit kwam terug in de oprichting van de Afrikaanse voetbalbond CAF (Confédération Africaine de Football), die in 1957 werd opgericht door Egypte, Zuid-Afrika, Sudan en Ethiopië. In de daaropvolgende jaren nam het aantal leden toe, omdat steeds meer landen onafhankelijk werden. Het handelen in de geest van solidariteit was een belangrijk uitgangspunt van de bond. Haar belangrijkste sporttaak was het organiseren van een Afrikaans voetbaltoernooi: een Afrika Cup,⁴ die 'erop gericht was de verschillende regionale competities te vervangen die eerder waren opgericht en die fans, spelers en bestuurders niet langer tevreden stelden'.⁵ De eerste editie vond in 1957 plaats, drie jaar voordat er in Europa een soortgelijk continentaal toernooi werd georganiseerd. De Afrika Cup van 1957 vormde de opmaat naar een tweejaarlijks toernooi waar tegenwoordig 24 landen aan deelnemen.

De Afrikaanse voetbalsamhorigheid kwam ook terug in het omgaan met het apartheidsbeleid van Zuid-Afrika vanaf de tweede helft van de jaren 50. De Zuid-Afrikaanse voetbalbond was weliswaar een van de oprichters van de CAF, maar lag snel daarna op ramkoers met de bond vanwege het apartheidsbeleid. Zuid-Afrika stond erop om alleen raciaal gescheiden teams naar internationale wedstrijden te sturen, een volledig wit team of een volledig zwart team. De CAF besloot daardoor Zuid-Afrika uit

te sluiten van de Afrika Cups van 1957 en 1959.⁶ In 1961 sloot de bond het land definitief uit van deelname, in ieder geval zolang het apartheidbeleid gold.⁷ Wereldvoetbalbond FIFA schorste Zuid-Afrika in datzelfde jaar. De in dat jaar verkozen president van de FIFA, Stanley Rous, deed daarna zijn uiterste best om Zuid-Afrika weer terug te brengen in het internationale voetbal. Hij ging in 1963 naar Zuid-Afrika voor een werkbezoek, waar hij weigerde om vertegenwoordigers van de antiapartheidsbeweging te ontmoeten. Hij concludeerde dat de Zuid-Afrikaanse voetbalbond niet racistisch was en gaf daarom Zuid-Afrika in 1963 groen licht om terug te komen bij de FIFA.⁸ Rous' standpunt over het apartheidbeleid van Zuid-Afrika zorgde voor ergernis bij de Afrikaanse leden.⁹ Onder meer vanwege de solidariteit en standvastigheid van de Afrikaanse landen was de terugkeer van Zuid-Afrika van korte duur, waarna de schorsing weer van kracht werd.

De net onafhankelijk geworden Afrikaanse landen werkten in de jaren 60 samen voor een betere vertegenwoordiging op het WK voetbal. Ondanks dat er begin jaren 60 meer dan twintig Afrikaanse landen lid werden van de FIFA, was er nog steeds geen vaste WK-plaats voor Afrika. De verzoeken om een andere verdeling van WK-plaatsen waren begin jaren 60 aan dovemansoren gericht.¹⁰ In 1964 bleef de FIFA weigeren om Afrika één van de zestien plekken toe te wijzen. De FIFA besloot dat voor de kwalificatiecampagne voor het WK van 1966 de winnaar van de Afrikaanse kwalificatiecampagne moest spelen tegen de winnaar van Azië/Oceanië. In Caïro werd dat jaar gesproken over een boycot van alle Afrikaanse landen voor de kwalificatie van het WK van 1966. Het idee kwam van Kwame Nkrumah, Ghanees nationalist, pan-afrikanist en president van Ghana, die in het hoofdstuk over Ghana nog uitgebreid aan bod komt. De boycot kwam de betrokken landen op een boete van 5.000 Zwitserse frank (ongeveer 5.000 euro) te staan. Dat werd later verlaagd naar 1.000 Zwitserse frank. Vier jaar later besloot de FIFA dan toch om één van de zestien WK-plaatsen aan Afrika toe te kennen.

Het verhogen van het aantal WK-plaatsen bleef in de daaropvolgende decennia een belangrijk agendapunt voor de samenwerking op het Afrikaanse continent. Het aantal Afrikaanse deelnemers nam echter langzaam toe. In 1998 werd het totale deelnemersveld van het WK met acht plaatsen uitgebreid naar 32, waarbij er voor het Afrikaanse continent vijf plaatsen beschikbaar waren. Deze verdeling werd door bijvoorbeeld de Tsjadische journalist Emmanuel Maradas gezien als het sluitstuk van de emancipatiestrijd voor Afrikaanse deelname sinds 1957.¹¹ Afrikaanse landen krijgen straks in 2026 minimaal negen WK-plaatsen en zijn daarmee beter vertegenwoordigd dan ooit.

Een van de redenen voor Afrikaanse voetballiefhebbers om andere Afrikaanse landen te steunen, is de verwachting dat goede sportieve prestaties meer WK-plaatsen opleveren. Een voorbeeld hiervan is de kwartfinaleplaats van Kameroen in 1990, waardoor op het volgende WK drie Afrikaanse landen deelnamen in plaats van twee. De populariteit van het nationale elftal van Kameroen in Afrika nam hierdoor toe. Het atletisch vermogen van de ploeg, de onvoorspelbaarheid en de doelpunten van Roger Milla zorgden er daarnaast voor dat veel voetballiefhebbers binnen en buiten het continent het WK van 1990 in één adem noemen met de fantastische prestatie van *De Ontembare Leeuwen*.

Een jaar na het sensationele optreden van Kameroen organiseerde de FIFA voor het eerst een wereldkampioenschap voor vrouwen. Nigeria was de enige vertegenwoordiger van het Afrikaanse continent op een toernooi met twaalf landen. Ook in het vrouwenvoetbal moest het continent een emancipatieslag maken voordat een Afrikaanse wereldkampioen überhaupt een optie kon zijn. Hoewel de uitspraak van Pelé over een Afrikaanse wereldkampioen gericht was op het mannenvoetbal, kan ook de groei van het vrouwenvoetbal via die voorspelling worden bekeken. Socioloog Cynthia Fabrizio Pelak onderscheidt die ontwikkeling in drie fasen.¹² De eerste, in de jaren 70 en 80, was een fase van noodzaak en ontwikkeling. Vervolgens brak er in de jaren 90 een periode van groei en transitie aan, waarna de institutionalisering na de eeuwwisseling vorm kreeg. Vanaf de

jaren 90 is er echt aandacht en waardering voor het vrouwenvoetbal. Sinds 1998 wordt de Afrika Cup voor vrouwen tweejaarlijks georganiseerd. Nigeria heeft het meest succesvolle vrouwenteam van Afrika. Het team won tien keer de Afrika Cup, en leverde in 1999 met een kwartfinaleplaats de beste prestatie van een Afrikaans vrouwenteam op een WK. Kameroen (2015, 2019), Zuid-Afrika (2023) en Marokko (2023) haalden later de achtste finale.

De sterke connectie tussen Afrika, België en Nederland vormt het vertrekpunt voor dit boek. In mijn jeugd zag ik hoe vele Afrikaanse voetballers uit de Nederlandse en Belgische competitie tijdens de wintermaanden om de Afrikaanse titel streden. Sinds het begin van de jaren negentig was ik tweejaarlijks aan de buis gekluisterd om de Afrika Cup te volgen. Mijn eerste herinnering van het toernooi is een vage flits van een wedstrijd uit de editie van 1992. Daarbij weet ik niet zeker of het een samenvatting of een livewedstrijd was. Van de volgende toernooien kan ik me meer hoogtepunten voor de geest halen. Vergeleken met de Belgische voetballiefhebbers hadden we in Nederland een luxepositie. De wedstrijden werden door *Eurosport* uitgezonden, waardoor we geen moment hoefden te missen. Kwalificatiewedstrijden voor de Afrika Cup keken we thuis op de Marokkaanse televisiezender die we via de schotelantenne konden ontvangen. Volgens sommigen maakten deze schotels het straatbeeld lelijker, maar voor vele voetballiefhebbers in het internetloze tijdperk was de schotel de enige manier om het Afrikaanse voetbal te zien. Bij een storing hadden we nog de radio. Na de komst van het internet werd het makkelijker om je te informeren over de laatste ontwikkelingen.

Naast het bekijken van de wedstrijden en het lezen van achtergrondartikelen begon ik als student ook te schrijven over het Afrikaanse voetbal. Voor het Nederlands-Marokkaanse tijdschrift *Mzine* maakte ik in 2008 een special over de Afrika Cup van dat jaar. In een 13-pagina tellende bijdrage mocht ik de Marokkaans-Nederlandse voetballiefhebber informeren met artikelen over de deelnemende landen, de geschiedenis van het

toernooi en een voorbeschouwing over het Marokkaanse elftal. Na mijn afstuderen bracht ik als redacteur het Afrikaanse voetbal graag onder de aandacht bij programma's als *EenVandaag*, het *NOS Journaal* en het *Radio 1 Journaal*. Hier leerde ik ook hoe het Afrikaanse voetbal nauw verbonden is met maatschappelijke onderwerpen, zoals de aanslag op het Togolees nationaal elftal tijdens de Afrika Cup van 2010 of bijvoorbeeld de medische invalshoek rondom sporten tijdens de ramadan. Bij *Eurosport* werkte ik jaren later als co-commentator tijdens de Afrika Cup van 2013, waarna ik in de daaropvolgende jaren bij *Radio 1* sprak over de ontwikkelingen in het Afrikaanse voetbal. Voor de Afrika Cup van 2023 maakte ik met mijn vrienden Pierre, Bilal en Dimitri de podcast *Van Abidjan naar Tetouan*. Het researchen van de vele bijzondere verhalen zorgde voor veel energie. Het groeiende besef dat voetbal een lens is om maatschappelijke vraagstukken te verkennen vormde het laatste stukje inspiratie dat ik nodig had om te werken aan een boek over dit onderwerp.

Inmiddels speelden al meer dan honderd voetballers uit de Belgische en Nederlandse competities namens Afrikaanse landen op de Afrika Cup of een WK. Daarnaast waren verschillende Nederlandse en Belgische coaches namens Afrikaanse landen actief. De grootste successen werden behaald door Clemens Westerhof (Afrika Cup 1994 met Nigeria), Jo Bonfrère (Olympische Spelen 1996 met Nigeria) en Hugo Broos (Afrika Cup 2017 met Kameroen). Bekende Belgische namen bij Afrikaanse ploegen waren Eric Gerets (Marokko), Marc Wilmots (Ivoorkust) en Georges Leekens (Algerije en Tunesië). Nederlandse grote namen die een Afrikaans land hebben gecoacht zijn Clarence Seedorf (Kameroen), Ruud Krol (Tunesië en Egypte) en Vera Pauw (de vrouwen van Zuid-Afrika).

De connectie tussen het Afrikaanse voetbal en de Lage Landen wordt versterkt door de voetbalpassie bij de Afrikaanse gemeenschappen in Nederland en België. Vanuit België heeft de Congolese gemeenschap de sterkste connectie met het Afrikaanse voetbal. Dit is terug te zien in het aantal spelers uit België dat de

Democratische Republiek Congo heeft vertegenwoordigd op een Afrika Cup, kijkevenementen tijdens het toernooi en (sociale) media-uitingen van Belgisch-Congolezen. Deze gemeenschap heeft historische banden met België die teruggaan tot het koloniale tijdperk. In het hoofdstuk over DR Congo ga ik hier verder op in. In Nederland heeft de Marokkaanse gemeenschap een sterke connectie met de Afrika Cup, zowel vanuit spelers als publiek. Deze gemeenschap is vanaf de jaren 60 ontstaan na de komst van gastarbeiders. In het hoofdstuk over Marokko beschrijf ik de ontwikkeling van de connectie tussen zowel Marokkaanse spelers als het publiek met het Afrikaanse voetbal.

De voetbalkampioenen van Afrika zal de lezer helpen begrijpen dat voetbal in Afrika nauw verweven is met politiek, cultuur en economie. Dat komt onder meer doordat de populariteit van voetbal in Afrika nog groter is dan op andere continenten, omdat er in de meeste landen geen grote concurrerende sport is. Daarnaast speelt de overheid in het Afrikaanse voetbal een grotere rol. Wie de voetbalgeschiedenis van Afrika leest, leest tegelijkertijd een politieke, culturele en economische geschiedenis. Dit boek analyseert de ontwikkelingen van het Afrikaanse voetbal aan de hand van historisch bronnenonderzoek en diepgaande interviews.

De focus ligt op de verhalen van elf Afrikaanse voetballanden. Uiteraard zijn er meer landen op het continent met een bijzonder verhaal. Vanwege voor de hand liggende redenen is het echter niet mogelijk om over meer dan vijftig Afrikaanse landen te schrijven. De keuze voor de landen werd gemaakt op basis van twee criteria: het land heeft minimaal één keer deelgenomen aan een WK en het land heeft minimaal één keer de Afrika Cup gewonnen. Elf landen (een mooi aantal voor een boek over voetbal) voldoen aan deze criteria: Algerije, DR Congo, Egypte, Ghana, Ivoorkust, Kameroen, Marokko, Nigeria, Senegal, Tunesië en Zuid-Afrika. Een aantal van deze landen heeft ook in het vrouwenvoetbal gepresteerd, zoals het eerder genoemde Nigeria en in mindere mate Zuid-Afrika, Marokko en Kameroen. Er zijn natuurlijk veel meer interessante Afrikaanse voetballanden. Deze landen komen wel

De Ontembare Leeuwen, de voetbalbond en het ministerie van Sport

Kameroen

Aantal deelnames en overwinningen Afrika Cup mannen: 22 (5)

Aantal deelnames en overwinningen Afrika Cup vrouwen: 13 (0)

Aantal deelnames en beste prestatie WK mannen: 8, kwart-finale in 1990

Aantal deelnames en beste prestatie WK vrouwen: 2, achtste finale in 2015 en 2019

Afrikaans Voetballer van het Jaar mannen: Roger Milla (1976, 1990), Thomas N’Kono (1979, 1982), Jean Manga-Onguéné (1980), Théophile Abega (1984), Patrick Mboma (2000), Samuel Eto’o (2003, 2004, 2005, 2010)

Afrikaans Voetballer van het Jaar vrouwen: Gaëlle Enganamouit (2015)

Winnaars Champions League mannen: Oryx Douala (1965), Canon Yaoundé (1971, 1978, 1980), Union Douala (1979)

Winnaars Champions League vrouwen: (-)

De identiteit van de Leeuwen van de Atlas

Marokko

Aantal deelnames en overwinningen Afrika Cup mannen: 20 (1)

Aantal deelnames en overwinningen Afrika Cup vrouwen: 4 (0)

Aantal deelnames en beste prestatie WK mannen: 6, halve

finale in 2022

Aantal deelnames en beste prestatie WK vrouwen: 1, achtste

finale in 2023

Afrikaans Voetballer van het Jaar mannen: Ahmed Faras (1975),
Mohamed Timoumi (1985), Ezzaki Badou (1986), Mustapha Hadji
(1998)

Afrikaans Voetballer van het Jaar vrouwen: (-)

Winnaars Champions League mannen: FAR Rabat (1985), Raja
Casablanca (1989, 1997, 1999), Wydad Casablanca (1992, 2017, 2022)

Winnaars Champions League vrouwen: FAR Rabat (2022)

Tijdens mijn jeugd bracht ik de zomervakanties tweejaarlijks door in het Noord-Marokkaanse Ain Zohra. Ik genoot van de rust in het bergdorp. Tijdens de namiddagen bracht de wind verkoeling na een hete zomerdag. Daardoor kon ik heerlijk lezen onder het genot van een kopje koffie. Ain Zohra kent een weekmarkt op donderdag die zeker in de jaren 90 het hoogtepunt van de week was. Handelaren uit de regio kwamen naar de *souk* om hun handelswaar te verkopen. Van mijn ooms en mijn vader kreeg ik wat zakgeld mee, meestal tien dirham per persoon. Dat was destijds zo'n twee gulden waard, omgerekend een euro. Met een wekelijks budget van zo'n vijftig dirham kon ik veel leuke dingen doen op de markt. Ik gaf het geld meestal uit aan speelgoed en een *bocadillo* (de Spaanse term voor een goed belegd broodje) of deed het toch in de spaarpot. Mijn interesse ging in de zomer van 1998 uit naar het kraampje met de voetbalshirts. Na een mooi WK wilde ik graag als aandenken aan dat toernooi een shirt van een van mijn favoriete ploegen: Marokko, Nederland of Argentinië. Het werd het uitshirt van het Marokkaans elftal, bekend als de *Leeuwen van de Atlas*, een donkergroen shirt met een rode horizontale streep ter hoogte van de borst. Op de achterkant van het shirt de naam van een Marokkaanse Nederlander: Ali Elkhattabi, rugnummer 11. Elkhattabi profileerde zich bij SC Heerenveen, Sparta en later AZ als een technisch begaafde voetballer die de toeschouwers in de Nederlandse stadions regelmatig op een mooi doelpunt trakteerde. Ik was dan ook trots op zijn selectie voor het Marokkaanse elftal voorafgaand aan het WK van 1998. Met dat shirt heb ik vele wedstrijdes op het pleintje gespeeld, waar velen ook met een tenue uit Marokko terugkwamen.

Het Marokkaanse nationale elftal was eind jaren 90 populair binnen de Marokkaanse gemeenschap. De Leeuwen van de Atlas maakten een goede indruk op dat WK. Spelers als de artistieke Mustapha Hadji, de intelligente Tahar El Khalej en de leider Noureddine Naybet deden een nieuwe generatie Marokkaanse voetbalsupporters dromen van succes. De blunderende keeper Driss Benzekri gooide echter roet in het eten. Twee onzekere

optredens lieten Noorwegen in de openingswedstrijd met een gelijkspel weggkomen. Tijdens de volgende wedstrijd bleek regerend wereldkampioen Brazilië een maatje te groot (3-0). In de laatste groepswedstrijd rekende Marokko af met Schotland, maar werden de Leeuwen van de Atlas toch uitgeschakeld. Noorwegen won verrassend van Brazilië door een omstreden penalty in de slotfase.

Die teleurstelling werd zes jaar later op de Afrika Cup van 2004 weggespoeld. Marokko maakte tijdens dat toernooi indruk met een jonge ploeg, een combinatie van vooral lokale en Franse Marokkanen. Opvallend genoeg waren er geen Nederlandse Marokkanen in die selectie, hoewel er in de Eredivisie destijds voldoende talent was. Met het verdedigende 3-5-2-systeem won Marokko de ene na de andere wedstrijd. Na overwinningen op Nigeria en Benin en een gelijkspel tegen Zuid-Afrika werd de poulefase als groepswinnaar afgesloten. In de kwartfinale zorgde Marokko voor een sensationele comeback tegen Algerije door in de laatste minuut van de blessuretijd gelijk te maken. In de verlenging maakten de Atlas Leeuwen nog twee doelpunten. De halve finale tegen Mali eindigde in een ruime overwinning. In de finale verloor Marokko van Tunesië – de wedstrijd waar Radhi Jaïdi in het vorige hoofdstuk uitgebreid op terugblijkt. De finaleplaats in 2004 was een voorlopig hoogtepunt in de rumoerige Marokkaanse voetbalgeschiedenis.

Het Marokkaanse elftal kent een sterke connectie tussen voetbal en identiteit. Marokko selecteerde tijdens de laatste edities van de Afrika Cup en WK van alle deelnemers de meeste voetballers die in het buitenland waren geboren. Een groot aantal binationale spelers moet tijdens de voetbalcarrière een keuze maken tussen verschillende nationale elftallen. ‘Mijn hart zei dat ik voor Marokko moest kiezen,’ vertelt Karim El Ahmadi. De geboren Enschedeër speelde voor Nederlandse jeugdelftallen, waarna hij de overstap maakte naar het Marokkaanse elftal. Met El Ahmadi praat ik in Rotterdam over de Marokkaanse voetbalgeschiedenis, en over de afwegingen bij het maken van een keuze voor

Afrika Cup-gangers in België en Nederland

Algerije

- Abdelouahab Maïche (Afrika Cup 1988; Excelsior Virton)
- Djamel Zidane (Afrika Cup 1982 en 1984; KFC Eeklo, KSC Lokeren, KV Kortrijk en Waterschei Thor)
- Djamel Amani (Afrika Cup 1990; Royal Antwerp)
- Reda Acimi (Afrika Cup 1996; KFC Strombeek)
- Nasreddine Kraouche (Afrika Cup 2000, 2002 en 2004; KAA Gent, Royal Charleroi SC)
- Samir Beloufa (Afrika Cup 2004; Germinal Beerschot, Excelsior Moeskroen, KVC Westerlo, ROC Charleroi)
- Maamar Mamouni (Afrika Cup 2000 en 2004; La Louviere, KAA Gent, Lierse SK)
- Abdelmalek Cherrad (Afrika Cup 2004; KAA Gent)
- Mansour Boutabout (Afrika Cup 2004; KV Kortrijk)
- Djamel Abdoun (Afrika Cup 2010; KSC Lokeren)
- Islam Slimani (Afrika Cup 2013, 2015, 2017, 2019, 2021 en 2023; RSC Anderlecht, KV Mechelen, KVC Westerlo)
- Adlene Guedioura (Afrika Cup 2013, 2017 en 2019; KV Kortrijk, Royal Charleroi SC)
- Ishak Belfodil (Afrika Cup 2015; Standard Luik)
- Ramy Bensebaini (Afrika Cup 2017, 2019, 2021, 2023; Lierse SK)
- Sofiane Hanni (Afrika Cup 2017; KV Mechelen, RSC Anderlecht)
- Alexandre Oukidja (Afrika Cup 2019 en 2021; Excelsior Moeskroen)
- Youcef Atal (Afrika Cup 2019, 2021 en 2023; KV Kortrijk)
- Ramiz Zerrouki (Afrika Cup 2021, 2023; FC Twente, Feyenoord)
- Adem Zorgane (Afrika Cup 2021; Royal Charleroi SC, Union Saint-Gilloise)

- Reda Halaïmia (Afrika Cup 2021; Beerschot)
- Mohamed Amoura (Afrika Cup 2021 en 2023; Union Saint-Gilloise)
- Kevin van den Kerkhof (Afrika Cup 2023; La Louviere, Olympique Charleroi, Royal Charleroi SC)

DR Congo

- Pierre Kasongo (Afrika Cup 1968; Verviétois, ARA Gent)
- Nicodème Kabamba (Afrika Cup 1968; Standard Luik)
- Julien Kialunda (Afrika Cup 1972, RSC Anderlecht; Union Saint-Gilloise)
- Kalombo N’Kongolo (Afrika Cup 1988; RC Luik)
- John Buana N’Galula (Afrika Cup 1988 en 1992; Boom FC, KSC Lokeren, Lommel SK)
- Danny Mansoni Ngombo (Afrika Cup 1988, 1992, 1994; VAC Beerschot, Germinal Ekeren, RFC Seraing, Royal Charleroi SC, CS Visé)
- Jacques Kingambo (Afrika Cup 1988, 1992; Eendracht Aalst, RFC Seraing, Sint-Truiden VV, RC Luik, Royal Tilleur FC, Verviétois, RJ Rochefort FC)
- Morceau Lutonadio di Vita (Afrika Cup 1988; VAC Beerschot, KSV Waregem, KV Kortrijk, ACHE)
- Eugène Kabongo (Afrika Cup 1988; RFC Seraing, RSC Anderlecht)
- Richard Mapuata N’Kiambi (Afrika Cup 1988; Standard Luik)
- Mbaki Makengo (Afrika Cup 1992, 1994; RJ Wavre, Hoogstraten VV)
- Jean Claude Kabeye Mukanya (Afrika Cup 1992, 1994, 1996; KFC Eeklo, Lommel SK, NAC Breda, Eendracht Aalst)
- Mbala Henri Balenga (Afrika Cup 1992; T. Borgerhout, Boom FC, KAA Gent, KSV Waregem, VW Hamme, CS Visé, AFC Tubeke, RE Virton, RJ Rochefort FC)
- Bulayima Mukuayanzo (Afrika Cup 1994, Feyenoord, RBC Roosendaal)
- François Ndanga Tumba (Afrika Cup 1994, 1996; Boom FC)

Ontwerp omslag: Studio Veen
Ontwerp binnenwerk: Crius Group, Hulshout

Mazirel Pers is een imprint van Walburg Pers.

ISBN 978 94 6456 552 2

e-ISBN 978 94 6456 553 9

NUR 692

© 2025 M. Esadik p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

© 2025 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.mazirelpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Afrikaans voetbal is de afgelopen jaren steeds zichtbaarder geworden op het wereldtoneel. Zo bereikte Marokko de halve finale van het WK 2022 en spelen veel Afrikaanse spelers in Europese competities. Spelers met een dubbele nationaliteit komen in toenemende mate uit voor Afrikaanse landen en de Afrika Cup wordt ook ver buiten de grenzen van het continent door vele liefhebbers gevolgd.

In *De voetbalkampioenen van Afrika* staan de bijzondere verhalen van elf landen centraal. Journalist Mustapha Esadik verkent samen met (oud-) spelers, trainers en liefhebbers de verwevenheid van het Afrikaans voetbal met thema's als identiteit, migratie en leiderschap. Ze blikken terug op de successen die geboekt zijn en staan stil bij de uitdagingen en kansen. Zou een Afrikaanse wereldkampioen op korte termijn denkbaar zijn?

Mustapha Esadik is docent aan de School voor Journalistiek in Utrecht. Eerder werkte hij als journalist bij EenVandaag, NOS Nieuws en Eurosport.

‘Esadik weet met zijn immense kennis van voetballend Afrika inzicht te bieden in een continent dat vaak onderbelicht blijft.’

- **Samira Jadir, NOS-correspondent Marokko**

‘Een goed geschreven boek met interessante inzichten over de ziel van het Afrikaanse voetbal.’

- **Willem Vissers, sportjournalist en auteur**

‘Afrika is altijd aanwezig geweest op het wereldvoetbalpodium. Esadik verbindt de actualiteit met een ten onrechte vergeten geschiedenis.’

- **Raf Willems, voetbalhistoricus en auteur**

www.mazirelpers.nl